ARKAGYIJ GAJDAR

CSUK ÉS GEK

Már tudok olvasni!

ARKAGYIJ GAJDAR

CSUK ÉS GEK

MÓRA FERENC KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, 1979

A FORDÍTÁS AZ ALÁBBI KIADÁS ALAPJÁN KÉSZÜLT

А. Гайдар : *Чук* и *Гек* , детгиз, 1950

FORDÍTOTTA SZŐLLŐSY KLÁRA

ZSOLDOS VERA RAJZAIVAL

MÁSODIK KIADÁS

© SZŐLLŐSY KLÁRA JOGUTÓDA, 1953
HUNGARIAN TRANSLATION

Élt egyszer egy ember az erdőben, a messzi-messzi Kék Hegyek alatt. Sokat dolgozott, de a munka csak nem akart elfogyni, és az ember nem utazhatott haza szabadságra.

Amikor azután eljött a tél, a mi emberünk végleg elkeseredett; engedélyt kért főnökétől, és levelet írt a feleségének, meghívta őt, látogassa meg a gyerekekkel együtt.

Mert két kicsi fia volt: Csuk és Gek.

Az édesanyjukkal éltek a távoli, óriási nagy városban, amelynél szebb tán nincs is a világon.

Tornyai fölött éjjel-nappal ragyognak a vörös csillagok. Ugye, mondanom sem kell, hogy ezt a várost Moszkvának hívják!

Amikor a postás azzal a bizonyos levéllel a lépcsőn jött felfelé, Csuk és

Gek között éppen háború dúlt. Röviden szólva üvöltöttek és verekedtek. Hogy miből keletkezett a verekedés, azt már elfelejtettem, de úgy rémlik, hogy vagy Csuk lopott el Gektől egy üres gyufaskatulyát, vagy fordítva, Gek orozta el Csuk pléhdobozát, amelyben valamikor cipőkrém volt.

Szóval éppen ott tartott a két testvér, hogy már egy pofont váltottak, és éppen másodszor készültek egymásnak menni, amikor megszólalt az előszobacsengő. Ijedten néztek egymásra. Azt hitték ugyanis, hogy mamájuk érkezett haza. És ennek a mamának különös természete volt. Ha fiai verekedtek, nem szidta össze őket, nem kiabált, hanem csak egyszerűen széjjelválasztotta a dulakodókat, külön szobába csukta őket, és egy teljes óra hosszat vagy néha két óra hosszat sem enged-

te meg, hogy együtt játsszanak. Egy óra pedig, az - tik és tak - teljes hatvan perc! Két óra meg még annál is sokkal, de sokkal több!

Hát ezért történt, hogy a csengőszóra a két fiú egy szempillantás alatt letörölte könnyeit, és rohant ajtót nyitni.

No, akkor kiderült, hogy nem édesanyjuk jött haza, hanem a postás áll odakinn: levelet hozott.

Egyszerre kiáltottak fel:

- Apától jött a levél! Igen, igen, apától! Biztosan azt írja, hogy nemsokára megérkezik!

Örömükben a rugós díványon ugráltak, hancúroztak, bukfenceztek jó ideig. Mert igaz, hogy Moszkva nagyszerű város, de azért ha az ember apja már egy teljes éve nem volt otthon, akkor még Moszkvát is meg lehet unni. Annyira megörültek, hogy észre sem vették, amikor édesanyjuk belépett a szobába.

Nagyon elcsodálkozott, amikor mindkét reményteljes csemetéjét a díványon hanyatt fekve találta. Torkukszakadtából ordítoztak, és sarkukkal úgy verték a falat, hogy a képek him-

bálóztak a dívány fölött, és a falióra rugója is belézendült.

De amikor megtudta a nagy boldogság okát, nem szidta össze a fiúkat. Csak a kanapéról kergette le őket.

Sebtiben ledobta a bundáját, és kibontotta a levelet; még annyi időt sem engedett magának, hogy hajáról letörölje a hópelyheket; most a meleg szobában elolvadtak, és ékkövekként csillogtak sötét szemöldöke fölött.

Mindenki tudja, hogy levél van vidám is meg szomorú is, és ezért Csuk és Gek figyelmesen szemlélte, hogyan változik édesanyjuk arca levélolvasás közben.

Anyjuk előbb elkomorult, és akkor a két gyerek arca is elborult. De azután az asszony elmosolyodott, és a fiúk föllélegeztek: mégiscsak vidám levél ez.

- Apa nem jöhet haza - mondta édesanyjuk, miközben összehajtogatta a levelet -, még nagyon sok a dolga, nem engedik el.

A gyerekek csalódottan és zavartan pislogtak egymásra. A levél a lehető legszomorúbbnak bizonyult.

Azonnal megsértődtek, és duzzogva, mérgesen néztek anyjukra, hiszen igazán semmi oka nem lehetett rá, hogy mosolyogjon ezen a levélen!

- Szóval nem jöhet haza - folytatta

édesanyjuk a mondatot -, de meghív bennünket magához vendégségbe!

Csuk és Gek fölugrott.,

- Különös egy ember! - sóhajtott az asszony. - Könnyű ezt mondani: meghívlak benneteket! Mintha az ember csak úgy felülne a villamosra, és odautazna...

- Igen, igen - szakította félbe Csuk-, de ha egyszer hív, hát felülünk és megyünk.

- Te csacsi! - mondta édesanyja. - Hogy az ember odajusson, sok-sok ezer kilométert kell utaznia vasúton. Azután szánon, lovakkal a tajgán keresztül. A tajgában pedig farkassal, medvével találkozhat az ember. Micsoda lehetetlen vállalkozás! Gondoljátok csak el!

- Hajrá! - Csuk és Gek fél másodpercig sem gondolkozott. Egyhangúlag kijelentették, hogy hajlandók nemcsak ezer, de akár százezer kilométert is utazni. Nem félnek ők semmitől. Bátor emberek. Lám, tegnap is kővel kergettek el az udvarról egy idegen kutyát.

Így beszéltek sokáig, hadonászva,

topogva, föl-fölugorva, édesanyjuk meg csak ült, ült és hallgatott. A végén felkacagott, kézen fogta mind a kettőt, megforgatta és a díványra dobta őket.

Mert - megsúgom nektek - ő már régen várta ezt a levelet, és csak ugratta Csukot és Geket a kételyeivel: ilyen vidám volt a természete.

Egy egész hét telt el úti előkészületekkel. Csuk és Gek sem vesztegette hiába az időt.

Csuk mesteri tőrt fabrikált magának egy kisebbfajta konyhakésből, Gek pedig sima pálcát kerített, szeget vert a

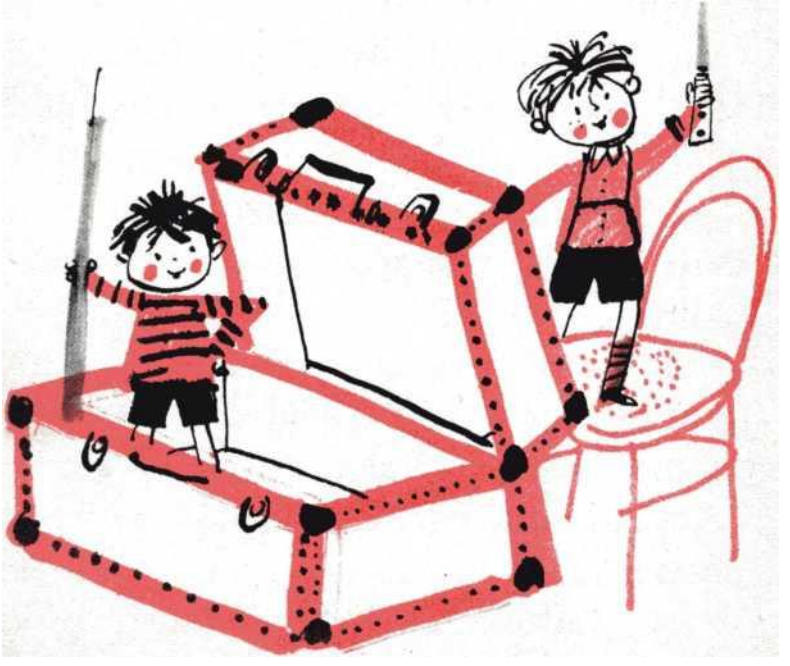

végébe, s ebből olyan erős lándzsa lett, hogy ha az ember előbb valamivel átlyukasztja a medve bőrét, s azután ezt a lándzsát a szívébe döfi, akkor a medve abban a pillanatban kileheli lelkét.

Végre minden készen állt. A bőröndöket is becsomagolták.

Második zárat csináltattak az előszobaajtóra, nehogy távollétükben tolvajok törjenek be a lakásba. A szekrényből kitisztogatták a kenyérmorzsákat, liszt- meg kásamaradékot, nehogy elszaporodjanak az egerek. Édesanyjuk pedig kiment a pályaudvarra, hogy jegyet váltson a másnap esti vonatra.

Távollétében azonban viszály tört ki Csuk és Gek között. Hajaj, pedig ha tudták volna, milyen rettenetes bajba sodorja őket ez a viszály, akkor aznap semmi pénzért sem veszekedtek volna!

A gondos, gyűjtőhajlamú Csuknak volt egy lapos bádogdoboza, amelyben mindenféle értéket őrzött: teacsomagról való ezüstpapírt, cukorkacsomagoló papirost, amelyen tank, repülőgép avagy katona képe ékeskedett; csóka-

tollat, amelyet tudvalévőén nyílvesszőhöz lehet használni, lószőrt, amely bizonyos kínai bűvészmutatványok elengedhetetlen kelléke - és még ehhez hasonló nélkülözhetetlen holmit. Geknek nem volt ilyen doboza. Gek általában egy kicsit élhetetlen volt; ezzel szemben dalokat tudott énekelni.,

Nos, hát éppen akkor, amikor Csuk elindult, hogy értékes dobozát elővegye rejtekhelyéről, Gek pedig a másik szobában énekelt, megérkezett a postás, és táviratot adott át Csuknak, amely édesanyjuknak volt címezve. Csuk kincsesdobozába rejtette a sürgönyt, és bement megnézni, miért nem énekli Gek rendes dalait, és miért ordibál valami effélét:

Hurrá! R-rá! R-rá!
Hej, Bej, Turumbej!

Csuk kíváncsian nyitott be a szobába, és ott olyan „turumbej”-t pillantott meg, hogy a méregtől reszketni kezdett a keze.

Gek egy széket húzott a szoba közepére. A szék hátán lándzsával összevissza szurkált újság lógott rongyos cafatokban. De ez még semmi! Az az átkozott Gek azt képzelvén, hogy egy döglött medve fekszik előtte, lándzsájával vadul szurkába a sárga kartondobozt, amelyben valaha a mama cipője volt, s amelyben most Csuk a következő kincseit őrizte: a sárgaréz jelzősípot, három színes jelvényt az októberi ünnepekről és a pénzét - negyvenhat kopejkát, amelyet nem költött el mindenféle szamárságra, mint Gek, hanem gondosan megőrzött a hosszú utazásra.

Nem csoda hát, hogy amikor Csuk megpillantotta az összevissza lyuggatott dobozt, kiragadta Gek kezéből a lándzsát, térdén kettétörte, és a padlóra dobta.

De Geknek több se kellett: mint a

héja, úgy vetette magát Csukra, kiragadta kezéből a bádogdobozt, egy ugrással az ablakpárkányon termett, és a dobozt kihajította a nyitott szellőztetőn.

Csuk felordított bánatában, rémületében, és „A távirat! A távirat!” csatakiáltással úgy, amint volt, sárcipő és sapka nélkül kirohant az ajtón, Gek rosszat sejtve utána.

De jaj, odalenn hiába keresték a bádogdobozt s benne a sürgönyt, amelynek tartalmát még senki, de senki sem ismerte...

Akár hóbuckába esett, s most mélyen a hóba temetve fekszik valahol, akár a járdára hullott, s valamelyik járókelő felemelte és magával vitte-elég az hozzá, hogy a doboz a benne levő kincsekkel és a felbontatlan távirattal együtt örökre eltűnt.

Hazaérkezvén a lakásba, Csuk és Gek sokáig hallgatott. Régen kibékültek, hiszen úgyis tudták, hogy mind a ketten kikapnak a mamától. De mivel Csuk egy egész évvel idősebb volt Geknél, félt, hogy ő jobban kikap, és ezért gondolkodóba esett.

- Te Gek, mi volna, ha mamának egy szót se szólnánk a táviratról? Ha jól meggondolod: mi az - egy távirat? Távirat nélkül is megvagyunk.

- Nem szabad hazudni - sóhajtott fel Gek. - Mama mindig jobban megharagszik, ha hazugságon ér.

- De hiszen nem is fogunk hazudni! - kiáltott fel Csuk felragyogó arccal. - Ha megkérdi, hol a sürgöny: megmondjuk neki. De ha nem kérdi, minek kezdjünk mi el ugrálni? Nem vagyunk mi kelj félj ancsik!

- Így már igen - nyugodott bele Gek.

- Ha nem kell hazudni, akkor lehet. Ezt jól kifundáltad, Csuk.

Alig határozták el, már haza is érkezett az édesanyjuk. Elégedetten lépett be a szobába, mert sikerült jó helyet biztosítania a másnapi vonatra, de mindjárt észrevette, hogy drágalátos fiacskái arca bánatos, szeme könnyes.

- No, mi az, polgártársak? - kérdezte, miközben lerázta magáról a havat.
- Miért verekedtetek, amíg nem voltam itthon?

- Nem verekedtünk - szabadkozott Csuk.

- Nem bizony - visszhangzott Gek.
- Csak akartunk verekedni, de mindjárt meggondoltuk.

- Nagyon helyeslem az efféle meggondolást - dicsérte meg az édesanyja.

Levetkőzött, leült a díványra, és megmutatta a gyerekeknek a kemény, zöld jegyeket: egy nagyot, két kicsit. Hamarosan megvacsoráztak, azután minden elcsöndesedett, a lámpát eloltották, és valamennyien elaludtak.

A távirat felől a mama nem kérdezősködött- hogy is kérdezősködhetett volna, amikor mit sem tudott róla...

Másnap elutaztak. A vonat csak késő este indult, s így a fekete ablakon át Csuk és Gek már semmi érdekeset sem láthatott.

Éjszaka Gek fölébredt, mert megszomjazott. A kis lámpa a fülkében nem égett, de körös-körül minden halványkék fényben úszott: az ütemesen remegő vizespohár a szalvétával leterített asztalkán, a sárga narancs, amely most zöldesnek tetszett, édesanyja arca, aki a vonatringatástól mélyen aludt.

A havas, jégvirágos ablakon át Gek megpillantotta a holdat: olyan óriási volt, amilyen Moszkvában soha sincsen. Gek csakhamar arra a meggyőződésre jutott, hogy vonatjuk magas hegyek tetején száguld tova, ahol már közelebb vannak a holdhoz.

Felköltötte édesanyját, és vizet kért tőle; de valami okból édesanyja nem adott neki, hanem azt mondotta, hámozza meg a narancsot, és egyen meg belőle pár gerezdet. Gek megsértődött, lehámozta ugyan a narancsot, de aludnia nem akaródzott.

Megtaszította Csukot, hátha föléb-

red. De Csuk haragosan prüszkölt, és a másik oldalára fordult.

Akkor Gek fölvette halina csizmáját, halkan kinyitotta az ajtót, és kiment a folyosóra.

Keskeny és hosszú volt a vagon folyosója. Külső falára összehajtható ülések voltak erősítve, amelyek maguktól nagy zajjal felcsapódtak, ha az ember lemászott róluk. Még tíz ajtó nyílt a folyosóra, valamennyi szép, fényes piros, kilincse aranyosan csillogó.

Gek leült az egyik ülésre, majd a másodikra, a harmadikra, s így majdnem a vasúti kocsi végéig eljutott. De akkor kijött a kalauz a lámpával, és

megrótta Geket: nem szégyelli-e magát, az emberek alusznak, és ő ekkora lármát csap az ülésekkel.

A kalauz elment, és Gek sietve visszavonult hálófülkéjébe. Nagy nehezen kinyitotta az ajtót, majd óvatosan becsukta, nehogy édesanyját fölébreszsze, és azzal bebújt a jó puha ágyba. És mivel a kövér Csuk az ágy teljes szélességét elfoglalta, Gek egyszerűen oldalba bökte, hogy mozduljon arrább.

Ekkor valami rettenetes történt: Csuk szöszke, kerek feje helyett szigorú, bajszos bácsi arca tekintett Gekre.

- Ki taszigál itt? - kérdezte dühösen.

Gek torkaszakadtából bőgni kezdett. Mindenfelől rémült utasok ugrottak fel ágyukról, lámpa gyulladt, és Gek meglátta, hogy saját fülkéje helyett idegen emberek közé került. Erre még hangosabban üvöltött.

De az emberek hamarosan megértették, hogy miről van szó: nagyot nevettek. A bajszos bácsi felvette nadrágját, katonazubbonyát, és a helyére vitte Geket.

A kisfiú gyorsan a paplan alá bújt és elcsendesedett. A vagon himbálva

rohant az éjszakán át, a szél dalolt. Az óriási hold ismét kékes fénnyel hintette be a remegő poharat, a sárga narancsot a fehér szalvétán és édesanyja arcát, aki álmában mosolygott, és nem is sejtette, milyen szörnyű kaland érte időközben fiacskáját. Gek is elaludt.

... S különös álmot álmodott:
Minden életre támadott,
s a kerekek zakatolása
beszédként szólal egyre-másra.
Mennek a kocsik, hosszú sorral,
és beszélgetnek a mozdonnyal.

ELSŐ: Előre, társak! Hosszú az út,
alattunk a sínpár messzire fut!

MÁSODIK: Lámpaszemeddel világíts szépen,
míg fel nem ragyog a hajnal az égen.

HARMADIK: Sípol a gőz, és izzik a szén,
keletnek robogunk, messze a cél!
NEGYEDIK: Véget ér majd a beszédünk,
ha a Kék Hegyekhez érünk.

Amikor Gek felébredt, a kerekek már nem beszélgettek, hanem ütemesen zakatoltak a vasúti kocsik padlózata alatt. A jégvirágos ablakon át besütött a nap. Az ágyakat bevetették. Csuk tisztára mosdottan egy almát harapdált, édesanyja pedig a nyitott ajtóban állt, és a bajszos katona bácsival együtt nevette Gek éjszakai kalandját. Csuk büszkén mutatta Geknek új ceruzáját, sárgaréz töltényhüvelyből készült védővel, amelyet a katonától kapott ajándékba.

De Gek egy cseppet sem irigyelte; Gek szeles volt és mamlasz. Nem elég, hogy éjnek idején idegen fülkébe tévedt - most például sehogy sem tudott visszaemlékezni rá, hová tette a nadrágját. Ezzel szemben szép nótákat tudott énekelni.

Jó reggelt kívánt édesanyjának, és megmosakodott; azután homlokát a hideg ablaküveghez szorította, és figyelmesen szemlélte, milyen vidéken haladnak át, és hogyan élnek, mit csinálnak errefelé az emberek. S mialatt Csuk ajtóról ajtóra járt, és megismerkedett az utasokkal, akik apró ajándékokkal kedveskedtek neki - gumidugóval az egyik, szeggel, spárgadarabbal a másik -, azalatt Gek az ablakon át sok mindent tapasztalt.

Emitt faházikó. Esetlen halina csizmában, ingujjban, kismacskával a karján egy kisfiú szaladt ki a tornácra. Hipp-hopp! A macska fejest bukfencezett egy pelyhes hóbuckába, és ügyetlenül éviekéit ki az omlatag hóból. Érdekes! Vajon miért dobta bele a kisfiú a hóbuckába? Valószínűleg elcsent valamit az asztalról.

De már el is tűnt szeme elől a házikó, a kisfiú, a macska; fehér, havas mezőn vörös kéményes gyárépület tűnik fel. Fekete füst száll a vörös kéményből, sárga fény világít az ablakokból. Érdekes, vajon mit gyártanak ebben a gyárban? Nini, őrház, benne strázsa, vastag subájába burkolózva! Óriásinak, furcsán szélesnek tűnik fel így az őr hatalmas subájában, puskája meg olyan vékonynak, mint egy szalmaszál.

De azért nem lenne tanácsos túlságosan közel merészkedni hozzá!

Most táncoló erdő következett. A közelebbi fák fürgén ugráltak, a távolabbiak meg lassan hajlongtak, mintha egy nagy havas folyó himbálná őket szép csendesen.

Gek magához szólította Csukot, aki gazdag zsákmánnyal tért vissza a fülkébe, és most már ketten együtt bámészkodtak.

Láttak óriási, világos pályaudvarokat, ahol egyszerre legalább száz gőzmozdony sípolt, sustorgott; láttak egészen apró állomásokat, amelyek igazán nem voltak nagyobbak a sarki szatócsüzletnél, moszkvai lakásuk szomszédságában. Szembe találkoztak vasérccel, szénnel, fél vagon vastagságú gerendával megrakott tehervonatokkal.

Elhagytak egy szerelvényt, amely bikákat meg teheneket szállított. Ennek a szerelvénynek csúnya kis gőzmozdonya volt, amely vékony, nyafogó hangon fütyült; amikor az egyik bika elbődült - mú-ú-ú! -, még a mozdonyvezető is hátrafordult, valószínűleg azt hitte, valami hatalmas mozdony üldözi hátulról.

Egy kitérőnél pedig hatalmas, vassal borított páncélvonat mellett álltak meg. Tornyaiból fenyegetően meredeztek elő a ponyvába burkolt lövegek. A vöröskatonák jókedvűen topogtak, nevetgéltek, és kétujjas kesztyűbe bújtatott kezüket össze-összeütötték, hogy felmelegedjenek.

Csupán egy bőrkabátos ember állt némán, elgondolkozva a páncélvonat mellett. Csuk és Gek mindjárt kitalálta, hogy az csak a parancsnok lehet, aki áll, és várja, nem kap-e parancsot Vorosilovtól, hogy rohamra induljon az ellenség ellen.

Bizony sok mindent látott az úton a két fiú. Csak az volt a kár, hogy odakint hóvihar tombolt, és a hó néha egészen belepte a vagon ablakait.

Másnap reggel vonatjuk kicsiny állomásra futott be. Édesanyjuknak aligalig volt ideje leszállítani a vonatról a két gyereket és a katonától átvenni csomagjaikat, amikor a vonat már indult is tovább.

Bőröndjeik a hóban hevertek. A kis deszkaperon csakhamar kihalt; édesapjuk nem jött ki eléjük. Édesanyjuk nagyon-nagyon megharagudott ezért; két fiát otthagyta, hogy őrizzék a holmit, maga pedig elment a fuvarosokhoz megkérdezni, melyik szánt küldte értük az ura, mert utazásuk célpontjáig még száz kilométert kell megtenniük a tajgán keresztül.

Sokáig volt oda, és közben a gyerekektől nem messze félelmetes kecskebak jelent meg.

Előbb egy kivágott fa fagyott kérgét rágcsálta, azután ellenszenvesen mekegett, és gyanús állhatatossággal kezdte szemlélni a gyerekeket. Csuk és Gek sietve elbújt a bőröndök mögé,

mert ki tudja, milyenek a kecskék ezen az ismeretlen vidéken!

Szerencsére már jött is vissza édesanyjuk. Kétségbeesetten magyarázta, hogy apjuk, úgy látszik, nem kapta meg a táviratot, amelyben megérkezésük időpontjáról értesítik őt, mert nem küldött értük lovat, szánt az állomásra.

Odahívták a fuvarost, aki hosszú ostorával elkergette a kecskét, megragadta holmijukat, és bevitte az étkezőbe.

A kicsiny helyiségben a rács mögött kövér szamovár fortyogott, akkora

nagy, mint maga Csuk. Remegett, sípolt, sűrű gőzfelhő szállt belőle a gerendás mennyezetig; a mennyezet sarkában verebek csiripeltek: ide repültek melegedni.

Mialatt Csuk és Gek teázott, édesanyjuk a fuvarossal alkudozott: menynyiért vinné el őket az erdőbe, arra a helyre, ahol édesapjuk lakik.

A fuvaros nagyon sokat kért: kerek száz rubelt. Az igazat megvallva, csakugyan hosszú volt az út. Végre megegyeztek, és a fuvaros hazament kenyérért, szénáért és meleg bundákért.

- Édesapa nem tudja, hogy már megérkeztünk - magyarázta az asszony. - Majd meglátjátok, mennyire elcsodálkozik és megörül majd nekünk!

- Örül bizony - hagyta helyben Csuk fontoskodva, teáját szürcsölve. - És én is majd csodálkozom és örülök neki.

-És én is-visszhangozta Gek.-Lábujjhegyen beosonunk, és ha a papa éppen nincs otthon, eldugjuk a csomagokat, és az ágy alá bújunk. Aztán hazajön a papa. Leül. Elgondolkozik. Mi meg hallgatunk, hallgatunk, azután egyszerre csak elordítjuk magunkat!

- Én nem mászom az ágy alá - ellenkezett édesanyjuk és ordítani se fogok. Ezt majd ti ketten elintézitek! De Csuk, minek dugod azt a kockacukrot a zsebedbe? Már úgyis annyira tele van a kabátod zsebe, mint a szemetesvödör.

- A lovakat fogom etetni vele - magyarázta Csuk nyugodtan. - Gek, te is vágj zsebre egy darab túrós lepényt! Úgysincs nálad soha az, ami kell, aztán tőlem kéred.

Nemsokára visszaérkezett a fuvaros. A nagy, széles szánban elhelyezték a poggyászt, felrázták a szénát, aztán jól beburkolóztak bundákba, takarókba. Es most - isten veletek, nagyvárosok, gyárak, vasúti állomások, falvak, telepek! Nincs már előttünk egyéb, mint erdő, hegység és ismét sűrű, sötét erdőség.

Alkonyaiig szinte észrevétlenül telt el az idő, álmélkodó felkiáltásokkal szemlélték az áthatolhatatlan, őserdő sűrűségű tajgát. Akkor Csuk, aki a kocsis háta mögül nem látta az utat, unatkozni kezdett; süteményt vagy zsemlét kért édesanyjától. Persze nem ka-

pott. Ekkor rosszkedvében és unalmában elkezdte taszigálni Geket, egészen kiszorította a szán szélére.

Gek eleinte csöndesen tűrte, de azután dühbe gurult, és leköpte Csukot. Csuk is megdühödött, és nagy pofozkodásra készült. De mivel karjuk, kezük be volt bugyolálva a nagy szőrmetakaróba, nem tudtak egyebet tenni, mint sapkába bújtatott fejüket összeütögetni.

Édesanyjuk rájuk nézett, és elnevette magát. A kocsis a lovak közé vágott, azok nekiiramodtak. Két hófehér bundás nyúl ugrott eléjük az úton.

- Hohó! Félre, mert elgázolunk! - kiáltotta oda nekik a kocsis.

A szemtelen nyuszik vidáman eltűntek az erdő sűrűjében. Hideg szél fújt a gyerekek arcába, és a két fiú akaratlanul is egymáshoz simult. így repültek a szánon az ismeretlen, rejtélyes tajgán át, szemben a holddal, amely éppen most bújt ki lassan a közelgő Kék Hegyek mögül. A lovak most maguktól megálltak egy kicsi, behavazott kaliba előtt.

- Itt töltjük az éjszakát - jelentette ki a kocsis, és leugrott a hóba. - Ez a mi állomásunk.

Erős, jól megépített ház volt, noha apró. Ember nem lakott benne.

A kocsis hamarosan teavizet forralt;

a szánról becipelték az elemózsiás táskát. A kolbász annyira megfagyott és megkeményedett, hogy szeget lehetett volna vele beverni. Forró vízben olvasztották fel; a kenyeret meg a tűzhely forró lapjára tették.

Csuk a kályha mögött holmi ócska rugóra lelt, és a fuvaros elmagyarázta neki, hogy az egy csapda alkatrésze, amellyel mindenféle vadállatot fognak. A rugó rozsdás volt, hányódott, és senkinek sem kellett; ezt Csuk mindjárt észrevette.

Teáztak, ettek, azután lefeküdtek aludni. A fal mellett széles faágy állott, szalmazsák helyett száraz falevelek voltak felhalmozva benne. Gek nem szeretett sem a fal mellett aludni, sem a középen, ő csak az ágy szélén szeretett feküdni. S noha kisgyerek kora óta jól ismerte a bölcsődalt, amely azt mondja, hogy „Aludj, aludj békességbe; ne feküdj az ágy szélére”, ő mégis mindig az ágy szélére feküdt.

S ha középre fektették, akkor álmában mindenkiről lehajigálta a takarót, karjával hadonászott, és térdével hasba rúgta Csukot.

Le sem vetkőztek, csak jól betakaróztak bundákkal, takarókkal, és lefeküdtek: Csuk a fal mellé, édesanyjuk középre, Gek az ágy szélére.

A kocsis eloltotta a gyertyát, és felmászott a kemencére. Valamennyien tüstént elaludtak. De persze Gek, rendes szokása szerint, az éjszaka közepén megszomjazott és fölébredt. Félálmában megkereste posztócsizmáját, eltapogatózott az asztalig, ivott a teaforralóból, és azután leült a kisszékre az ablakkal szemben.

A hold felhő mögé rejtőzött, és a ki-

csiny ablakon át a hóbuckák feketés-kék színűnek látszottak.

„Milyen csuda messze került el a papa - gondolta Gek. - Messzibb hely ennél már nem is lehet ezen a világon.” Hirtelen fölfigyelt. Az ablak előtt mintha kopogást hallott volna. Sőt nem is kopogást, hanem a hó csikorgását súlyos léptek alatt. Úgy van! Odakinn a sötétben valaki szuszogott, mocorgott, dörmögött, és Gek abban a pillanatban megértette, hogy medve járkál odakünn az ablak alatt.

-Te gonosz, vén medve, mit akarsz? Ilyen sokáig utazunk a papához, és te meg akarsz enni bennünket, hogy soha többé ne láthassuk őt? Eriggy innen, mielőtt az emberek megölnek téged puskával vagy karddal...

Így motyogott Gek magában, és félelmében és kíváncsiságában egyre erősebben szorította oda homlokát a keskeny kis ablak jeges üvegtáblájához. Akkor a száguldó felhők mögül egyszerre csak előbukkant a hold. A feketéskék hóbuckák felragyogtak, és Gek meglátta, hogy a medve - nem medve, hanem egyszerűen a kifogott

ló, amely a szán körül járkál, és szénát eszik.

Gek elszégyellte magát, és bosszankodva visszabújt a prémtakarók alá. De mivel rosszra gondolt, csakhamar rosszat is álmodott.

...Különös álmot álmodott:
Óriási szörny emberevő
forró nyálat lövell elő,
és vasöklével fenyeget,
tűz ostromolja az eget.
Valami rémes hadsereg
szuronyt szegez, a dob pereg,
rohamra indul mind amott...

- Álljatok meg! - kiáltotta nekik Gek. - Ne menjetek arra! Nem szabad! - De senki sem hallotta kiáltását, és a szörnyek nem álltak meg.

Akkor Gek dühében felragadta a kis jelzősípot, azt, amelyet Csuk őrzött odahaza a cipődobozban, és akkorát sípolt, hogy a páncélvonat magába mélyedt parancsnoka fölemelte fejét, jelt adott, és hatalmas, nehéz ágyúi eldördültek. „Nagyszerű! - lelkendezett Gek. - Csak tüzeljen tovább, mert egy sortűz nem elég nekik...”

Az asszony arra ébredt, hogy két oldalán két drága csemetéje tűrhetetlenül fészkelődik és lökdösődik. Előbb Csuk felé fordult, és hirtelen kemény, hegyes tárgy fúródott oldalába... A takaró alá nyúlt, kotorászott, és csakhamar megtalálta a csapda rozsdás rugóját, amelyet a gondos Csuk magával vitt az ágyba.

Az asszony kidobta a rugót; aztán a hold fényénél Gek arcára pillantott, és azonnal látta, hogy rosszat álmodik. Nomármost, a lidérces álom nem olyan, mint a rozsdás rugó - nem lehet csak úgy kihajítani az ágyból. De azért lehet ellene védekezni.

Az asszony hátáról oldalára fordította Geket, és gyengéden rálehelt forró homlokára.

Gek csakhamar egyenletesen szuszogott, elmosolyodott álmában, és ez azt jelentette, hogy a lidércnyomás elmúlt.

Ekkor az asszony észrevétlenül fölkelt, és harisnyában, halkan az ablakhoz lépett.

Még nem virradt, az ég teljes csillagos díszében tündökölt. Volt olyan csillag, amely messze a magasban fénylett, volt, amelyik szinte lehajolt a sötét tajgára.

És különös! Az asszonynak ugyanaz jutott eszébe, amire a kicsi Gek gondolt az imént: távolabbi hely talán nincs is a világon, mint ahová az ő nyugtalan vérű férje elkerült.

Másnap folyvást erdőn át, hegyek
között haladtak. Amikor felfelé vitt az út, a kocsis leszállt a szánról, és a lovak mellett bandukolt a hóban; a meredek lejtőkön pedig olyan sebességgel száguldott lefelé a szánkó, hogy Csuk is meg Gek is úgy érezte, mintha egyenest az égből rohanna alá a

földre, szánkóstul, lovastul, mindenestül.

Estefelé, amikor már az emberek is meg az állatok is alaposan kifáradtak, a kocsis végre kijelentette:

- No, megérkeztünk! A következő forduló után, amott a tisztáson van a kísérleti állomás... Gyiii, te! Lódulj!

Csuk és Gek örömében sivalkodva felugrott a helyéről, de a szán elindult, és ők összekapaszkodva a szénába pottyantak.

Az asszony boldog mosollyal oldozta le fejéről gyapjúkendőjét, és csak a bolyhos sapka maradt rajta.

Itt a forduló. A szán merészen bekanyarodott, és megállt a három házikó előtt, amely a kicsiny és szélvédett tisztáson megbújva állt.

Különös! Embernek vagy akár kutyaugatásnak se híre, se hamva. A kémény nem füstöl. Az ösvények mély hóval borítva, körös-körül síri csend, mint a temetőben télen. Csak a fehér hasú szarkák ugrálnak gondtalanul fáról fára.

—Hová hozott bennünket? - kérdezte az asszony rémülten a fuvarost. - Biztos, hogy ide kellett jönnünk?

- Ahova rendelte, oda hoztam - felelte a kocsis. - Ez itten a hármas számú geológiai kutatóállomás, tessék elolvasni az oszlopon a kis táblát. Talán a négyes számú kutatóállomást tetszik keresni? Az kétszáz kilométernyire van innen, épp az ellenkező irányban.

- Nem, nem! - válaszolta az asszony, miközben elolvasta a táblán levő felírást. - Ez az, amit keresünk. De nézze csak: az ajtók lelakatolva, a tornácot belepte a hó, és hol vannak az emberek?

- Azt már nem tudom - csodálkozott most már a kocsis is. - A múlt héten hoztunk ide élelmiszert: lisztet, hagymát, krumplit. Akkor még mind itt voltak, mind a nyolcán, kilencedik a főnök, az őrrel együtt összesen tíz ember... Mi lehet velük? Tán csak nem ették meg a farkasok mind a tízet?! Tessék csak várni, megnézem az őrházban. - Ezzel a kocsis ledobta subáját, és a hóbuckák közt a szélső kunyhóhoz baktatott.

Pár pillanat múlva visszatért.

- A ház üres, de a kályha meleg.

Szóval az őr itt van, csak úgy látszik, elment vadászni. Éjszakára majd visszajön, és akkor mindent elmond.

- Ugyan mit mondhat el! - sopánkodott az asszony. - Hiszen annyit magam is látok, hogy itt már réges-rég nem lakik senki.

- Azt én nem tudhatom, hogy mit fog mondani - mondta egykedvűen a fuvaros. - Valamit csak kell mondania, hiszen azért ő az őr.

Nagy nehezen elvergődtek a telepőr házikójához, amelynek ajtajától keskeny kis ösvény vezetett az erdő felé. A tornácon át, lapátok, seprűk, fejszék, botok között bukdácsolva és egy vaskampón függő fagyott medvebőr mellett elhaladva bejutottak a konyhába. A kocsis csomagjaikat cipelte. Odabenn legalább meleg volt. A kocsis kiment megetetni lovait, az asszony pedig szótlanul vetkőztette az ijedt gyerekeket.

- Szép kis érkezés, szép kis meglepetés, mondhatom! - dünnyögték a fiúk.

Az asszony leült a padkára, és gondolkodni kezdett. Mi történhetett? Miért kihalt az állomás? És mitévők le-

gyenek most? Forduljanak vissza? Pénze éppen csak annyi maradt, hogy ki tudja fizetni a fuvarost. Tehát be kell várniuk az őr visszatérését. De a kocsis három óra múlva indul vissza. S hátha a telepőr addig nem jön haza? Mi legyen akkor? Hiszen innen a legközelebbi állomás és a távíróhivatal is majd száz kilométernyire van!

Most belépett a kocsis. Körülnézett a kunyhóban, szaglászott, majd a kályhához lépett, és kinyitotta a sütő ajtaját.

- Éjszakára bizonyosan hazajön az őr - mondta megnyugtatóan. - Itt a

kemencében a levesesfazék. Ha hosszabb időre ment volna el, kivitte volna a scsít a hidegre. Egyébként tessék határozni - tette hozzá. - Ha már így áll a dolog, nem vagyok én rossz-szívű ember. Ingyen visszaszállítom a vasúti állomásra.

- Köszönöm - utasította vissza ajánlatát az asszony. - Ott aztán igazán nincs mit kezdenünk.

Megint teát főztek, kolbászt melegítettek, ettek-ittak, majd mialatt az asszony kicsomagolt, a két gyerek fölmászott a meleg kemencére. Nyírfavessző, meleg báránybut meg fenyőforgács szaga terjengett odafönn. S mivel édesanyjuk lehangolt volt, és nem szólt, hát Csuk és Gek is hallgatott. De mivel sokáig hallgatni nemigen tud az ember, dolguk meg nem akadt semmi, hát hamarosan mélyen elaludtak mind a ketten.

Azt sem hallották, amikor a fuvaros elment, édesanyjuk meg fölmászott a kemencére, és lefeküdt melléjük. Csak akkor ébredtek fel, amikor a házikóban már egészen sötét volt. Mind a hárman egyszerre riadtak föl, mert

a ház előtt léptek zaja hallatszott, majd a tornácon zörgés, recsegés támadt - valószínűleg feldőlt egy lapát. Azután kinyílt az ajtó, és lámpással a kezében belépett az őr, nyomában hatalmas, bozontos kutyája. Ledobta válláról puskáját, a padkára tette az elejtett nyulat, majd lámpását fölemelve, a kemence tetejére világított.

- Miféle vendégek érkeztek ide?

- A geológiai kirendeltség vezetőjének, Szerjoginnak vagyok a felesége - mondta az asszony, és leugrott a kemencéről -, ezek pedig a gyerekei. Tessék, ha kell, itt vannak az igazolványok.

- Ott ülnek, ni, az igazolványok, a kemence tetején - mosolygott az őr, miközben lámpásával Csuk és Gek ijedt arcába világított. - Tisztára az apjuk! Különösen ez a kövér itt, ni - és Csukra mutatott.

Mind a két gyerek megsértődött: Csuk, mert az őr kövérnek nevezte, Gek pedig azért, mert meg volt győződve, hogy jobban hasonlít édesapjára, mint Csuk.

- Miért jöttek ide? - kérdezte az őr az asszonytól. - Hiszen meg lett tiltva, hogy ide jöjjenek.

- Hogyhogy meg lett tiltva? Kinek tiltották meg, hogy ide utazzék? - ámuldozott az asszony.

- Hát csak: meg lett tiltva. Magam vittem az állomásra Szerjogin sürgönyét, amiben világosan meg volt mondva: „Várjatok az utazással két hétig. Sürgősen ki kell mennünk a tajgába.” No hát ha egyszer Szerjogin azt írja, hogy „várjatok”, az azt jelenti, hogy várni kellett volna, maguk meg önhatalmúlag jártak el.

- Miféle sürgönyről beszél? - Az asszony egyre kevésbé értette a dolgot.

- Mi nem kaptunk semmiféle sürgönyt. - És mintegy segélykérőén, kétségbeesve tekintett fiai felé.

De pillantásának súlya alatt Csuk és Gek riadt pislogással húzódott vissza a kemence legbelső zugába.

- Gyerekek!-szólt szigorúan az asszony, és gyanakodva pillantott csemetéire. - Nem kaptatok valami táviratot, amikor nem voltam otthon?

Száraz gallyak, faforgácsok sustorgása hallatszott a kuckóból, de válasz nem jött a kérdésre.

- Feleljetek már, ti szörnyetegek! - szólt rájuk az asszony. - Biztosan megkaptátok a táviratot, amikor én nem

voltam otthon, és nem adtátok oda nekem!

Még néhány másodperc telt el méla csendben, majd a kemence tetejéről egyszerre egyenletes bőgés hangzott fel. Csuk mély, basszus hangon, megszakítás nélkül húzta, Gek vékonyabban és el-elakadva.

- Ti okoztátok a vesztemet! - kiáltott fel az édesanyjuk. - Ezek visznek sírba engem! Hagyjátok már abba a bőgést - ripakodott rájuk -, és beszéljétek el értelmesen, hogy is volt az egész!

Azonban hallván, hogy édesanyjuk a sírba készülődik, Csuk és Gek még hangosabban rázendített, és jó időbe telt, míg egymás szavába vágva és szemérmetlenül egymásra hárítva a hibát, végre kinyögték szomorú történetüket.

De hát mit kezdjen az ember ilyen népséggel? Náspángolja el őket? Csukja be a dutyiba? Verje bilincsre, és küldje kényszermunkára? Egyiket sem tette az édesanya. Mélyet sóhajtott, leparancsolta fiait a kemencéről, elrendelte, hogy fújják ki az orrukat, és mosakodjanak meg; maga pedig hosszabb

megbeszélésbe fogott az őrrel, hogy mitévő legyen.

Az őr elmondta, hogy az egész csoport sürgős parancsra elment az Alkaras-szakadékhoz, és legkorábban tíz nap múlva térhet vissza.

- De hát mit csináljunk mi itt tíz napig? Hiszen nincs velünk semmi élelmiszer! - kérdezte aggodalmasan Szerjoginné.

- Majd meglesznek valahogyan - nyugtatta meg az őr. - Kenyeret tudok adni, meg itt ezt a nyulat is odaadom ajándékba; nyúzzák meg és süssék meg. Nekem holnap két napra ki kell

mennem az erdőbe a csapdákat ellenőrizni.

- Hát ez borzasztó! - sopánkodott az asszony. - Egyedül maradjunk maga nélkül? Nem ismerjük itt ki magunkat. Közel az erdő, a vadállatok...

- Itt hagyom a másik puskámat - jelentette ki az őr. - Fa van a fészerben, vizet meríthetnek a forrásból a domb mögött. Itt van a zacskóban kása, a dobozban só. Megmondom őszintén, amúgy se lenne időm magukat dajkálni...

- Jaj, de utálatos bácsi! - suttogta Gek. - Tudod mit, Csuk? Mondjunk neki valami csúnyát.

- Hogyisne! - tiltakozott Csuk. - Akkor még fogja magát, és egészen elkerget a házából. Várj csak, majd megjön a papa, akkor mindent elmondunk neki.

- Ugyan! Mikor jön meg a papa...

Gek odalopózott édesanyjához, ölébe ült, és összevont szemöldökkel, szigorúan bámult a goromba telepőrre. Az meg levette prémmel bélelt bőrkabátját, és leült az asztalhoz a lámpa alá. Gek csak akkor vette észre, hogy

bőrkabátján óriási szakadás húzódik, vállától csaknem derekáig.

- Tessék, ott a kemencében a scsí - szólt oda az őr az asszonynak -, vegyék elő. Kanalat, csajkát a polcon találnak, üljenek le és egyenek. Én majd ezalatt megfoltozom a bundámat.

- Te vagy a gazda - válaszolt az asszony. - Vedd elő a levest, vendégelj meg. A bundádat meg add ide, a foltozáshoz én jobban értek.

A telepőr feltekintett rá, és Gek szúrós pillantásával találkozott.

- Ohó! Úgy látom, csökönyösek vagytok! - dörmögte, s azzal már ment

is a polchoz az edényért; ködmönét pedig átadta az asszonynak.

- Hogyan szakadt el ennyire? - kérdezte Csuk a kihasított prémre mutatva.

- Összekülönböztünk egy medvével. Egy kicsit megkarmolt - válaszolt kelletlenül az őr, és az asztalra tette a nehéz levesesfazekat.

- Hallottad, Gek? - mondta Csuk halkan, amikor a telepőr kiment a tornácra. - Összeverekedett egy medvével, és valószínűleg azért olyan haragos.

Igen, Gek maga is hallotta. De Gek nem szerette, ha akárki is megbántotta édesanyját, még akkor sem, ha olyan ember tette, aki tud verekedni a medvével is.

Kora reggel, még a hajnali pirkadatban az őr összepakolta tarisznyáját, puskáját, füttyentett kutyájának, felkötötte sítalpát, és elindult az erdőbe. Most a maguk gazdái maradtak. Hárman együtt elmentek vízért. A halom mögött kiugró sziklából, a hó alól forrás csörgedezett. A víz gőzölgött, akár a teáskanna, de amikor Csuk alá-

tartotta az ujját, kiderült, hogy a jégnél is hidegebb.

Azután fát hordtak be. Az asszony nem értett a régimódi orosz kemence fűtéséhez, és sokáig nem sikerült begyújtania. Amikor azután végre meggyulladtak a fahasábok, olyan forróság keletkezett, hogy a vastag jégkéreg a szemben levő ablakról gyorsan leolvadt. Az üvegtáblán át most jól látszott a tisztás, a környező fák, amelyeken szarkák ugrándoztak, és a Kék Hegyek sziklás csúcsai.

Tyúk kopasztásához még valamennyire értett az asszony, de nyulat még soha életében nem nyúzott; annyi ide-

ig vesződött vele, hogy azalatt bátran egy ökröt vagy tehenet is meg lehetett volna nyúzni.

Geknek sehogyan sem tetszett ez a mesterség, de Csuk szívesen segédkezett anyjának, és jutalmul megkapta ajándékba a nyuszi farkát, amely olyan pelyhes és könnyű volt, hogy a kemence tetejéről úgy szállt le a padlóig, mint az ejtőernyő.

Ebéd után hármasban sétára indultak. Csuk rábeszélte édesanyját, hogy vigyék magukkal a puskát vagy legalábbis egynéhány töltényt. De édesanyja erre nem volt hajlandó.

Ellenkezőleg: szándékosan egy jó magas szögre akasztotta fel a puskát, aztán fölállt a székre, és a töltényeket a felső polcra rejtette; majd óva intette Csukot: ha csak egyetlenegy töltényt is megpróbál elcsenni, semmi jót nem remélhet többé ebben az életben. Csuk elvörösödött, és elódalgott, mert egy töltény máris ott lapult a zsebében.

Csodálatos séta volt! Libasorban haladtak a forrás felé a keskeny kis ösvényen. Hideg, kék ég ragyogott fölöttük, a Kék Hegyek szirtfalai mint va-

lami tündérvár tornyai meg bástyái meredeztek az ég felé. A fagyos csendet csak a kíváncsi szarkák fecsegése verte fel. A cirbolyafenyők sűrű ágai között fürge mókusok szökelltek vidáman. A fák alatt a puha fehér hóban ismeretlen vadállatok és madarak furcsa nyomai látszottak. Néha-néha valami felnyögött, felsüvített, felcsattant a tajgában. Talán távoli hógörgeteg, amely recsegve-ropogva zúdul alá a mélybe. Régen, amikor Gek Moszkvában élt, úgy képzelte, hogy az egész világ olyan, mint Moszkva - csupa utca, ház, autóbusz meg villamos.

Most úgy tetszett neki, hogy az egész világ nem egyéb, mint egyetlen égig érő, szunnyadozó erdőség.

Gek már ilyen volt: ha fölötte sütött a nap, meg volt győződve róla, hogy az egész földön nincs eső, sem egyetlen felhőcske. Ha jókedvében volt, úgy érezte, hogy az egész világon mindenkinek jókedve van.

Eltelt két nap, beköszöntött a harmadik, de a telepőr csak nem tért vissza az erdőből, és a kicsi, behavazott házikóban izgalom honolt.

Különösen az esték, éjszakák voltak rettenetesek. A kis család gondosan bereteszelte az ajtót, és - nehogy a fény odacsalogassa a vadállatokat - szorosan befüggönyözte az ablakokat is, holott éppen az ellenkezőjét kellett volna tenniük, mert a vadállat nem olyan, mint az ember: fél a tűztök A kéményben süvített a szél, ahogy ez már ebben az évszakban lenni szokott; és amikor odakinn tombolt a hóvihar, és a fagyott, éles hókristályokat nekivágta az ablaknak, mind a hárman úgy hallották, mintha valaki kopogtatna és kaparászna odakinn.

Elalvás előtt a kemence tetején édesanyjuk sokáig mesélt a kisfiúknak mindenféle tündérmesét meg más históriát. Végül elszenderedett.

- Mondd, Csuk - suttogta Gek miért csak a tündérmesékben meg mindenféle históriákban vannak varázslók? Mi lenne, ha igazán léteznének?

- Meg boszorkányok meg ördögök is lennének? - kérdezte Csuk.

- Nem! - tiltakozott Gek bosszúsan. - Ördög nem kell. Minek az? Csak varázsló. Akkor megkérnénk a varázslót, repüljön el a papához, és mondja meg neki, hogy már réges-rég megérkeztünk.

- Aztán min röpülne az a híres varázsló? - kérdezte Csuk.

- Hogy min?... Hát semmin. Csak úgy csapkodna a karjával, vagy valahogy úgy. Az már az ő gondja.

- A karcsapkodáshoz most hideg van - ellenkezett Csuk. - Lám, milyen meleg kesztyűm van, mégis egészen megfagytak az ujjaim, amikor a fát hordtam.

- Komolyan, Csuk, mondd, nem volna az rém jó azzal a varázslóval?

- Nem tudom... - tétovázott Csuk. - Emlékszel arra a sánta emberre, aki ott lakott a mi házunkban a pincében, ahol most Miska Krjukov lakik? Perecet árult, meg mindenféle nénik, vénasszonyok jártak hozzá, és ő megjósolta, hogy boldog vagy boldogtalan életük lesz-e.

- És jól jósolta meg nekik?

- Azt nem tudom. Csak annyit tudok, hogy azután jött a rendőrség, és elvitte, a lakásából meg temérdek idegen holmi került elő.

- Akkor valószínűleg nem is varázsló volt, hanem csirkefogó. Mit gondolsz?

- Persze hogy az volt - hagyta helyben Csuk. - Sőt általában azt gondolom, hogy minden varázsló tulajdonképpen csirkefogó. Mert mondd, minek dolgozzék, ha úgyis mindenhová be tud mászni a kulcslyukon, és elviheti, amire szüksége van? De most már aludj, Gek, mert úgyse beszélgetek veled tovább.

- Miért nem?

- Mert mindenféle badarságot összebeszélsz, aztán éjjel arról álmodsz, és közben térddel-könyökkel lökdösöl engem. Azt hiszed, kellemes volt, ahogy tegnap a gyomromba bokszol-

tál? Vigyázz, mert majd én is bokszolni kezdek...

Negyednap reggel az anyának magának kellett fát vágnia. A nyulat már régen megették, csontjait is széthordták a szarkák. Ebédre csak kását ettek, olajjal és vöröshagymával. Kenyerük is fogytán volt, de az asszony talált lisztet, és lepényt sütött.

A sovány ebéd után Gek nyűgösködött, és édesanyja úgy érezte, mintha hőemelkedése lenne.

Megparancsolta neki, hogy maradjon otthon, maga meg felöltöztette Csukot, fogta a vedret, és elmentek vízért; egyúttal egy kis rozsét is szándékoztak gyűjteni, hogy reggel könnyebb legyen a fűtés.

Gek tehát egyedül maradt. Sokáig várt, elunta magát, és valami jó szórakozáson törte a fejét.

Csukék sokáig elmaradtak. Először az történt, hogy visszajövet a forrástól kicsi szánkójuk felborult, a víz kiömlött a vedrekből, és vissza kellett fordulniuk. Másodszor kisült, hogy Csuk ottfelejtette egyik meleg kesztyűjét, és félútról megint vissza kellett menniük.

Mialatt a kesztyűt keresték, s ide-oda topogtak, már beesteledett.

Amikor hazaértek, Gek nem volt sehol. Előbb azt hitték, hogy elbújt a kemence tetején a báránybőrök alatt. De nem: ott sem volt.

Akkor Csuk ravaszul mosolygott, és odasúgta édesanyjának, hogy ő most már tudja: Gek nyilván a kemence alá bújt.

A mama megharagudott, és erélyesen rákiáltott Gekre, hogy azonnal másszék ki a kályha alól. De Gek nem válaszolt. Csuk a hosszú piszkavassal

a kemence alá nyúlt, de semmit sem talált.

Az asszony megijedt, és az ajtó melletti szögre pillantott: Gek kabátja, sapkája eltűnt a szegről.

Az asszony kiment, és körüljárta a kunyhót. Visszajött, lámpát gyújtott, benézett a sötét fészerbe, a fáskamrába... Hívta, szidta, kérlelte Geket, de senki sem válaszolt. És a sötétség egyre sűrűsödött a havas tájon.

Szerjoginné most visszament a kunyhóba, leakasztotta a falról a puskát, előkotorta a töltényeket, megragadta a lámpást, és Csuknak szigorúan meghagyva, hogy ki ne merjen mozdulni a házból - elindult.

Négy nap alatt bizony elég sok lábnyom taposódott odakinn a hóba.

Merre induljon? Merre keresse kisfiát? Sejtelme sem volt róla, de mindenesetre az út felé szaladt, mert úgy sejtette, hogy Gek egyedül nem merészkedik az erdőbe.

De az út kihalt volt.

Megtöltötte a puskát, és a levegőbe lőtt; fülelt, azután másodszor, majd harmadszor is tüzelt.

És most egészen közelről válaszlövés dördült el. Valaki segítségére siet! Az asszony a lövés irányába akart szaladni, de nehéz halina csizmájában elbotlott, lámpását a hóba ejtette, a lámpaüveg eltört, és a fény kialudt.

Az őrház ajtajából Csuk kétségbeesett sikoltozása hangzott fel: a puskalövések hallatára Csuk úgy vélte, hogy a farkasok felfalták Geket, és most édesanyját támadták meg. Ezért ordítozott.

Az asszony elhajította a lámpást, és lihegve a ház felé rohant. Betuszkolta a házba Csukot, aki persze kabát nél-

kül rohant ki, a puskát a sarokba hajította, merített a jéghideg vízből, és nagy kortyokban ivott.

A tornácon topogás, zörgés hallatszott, majd kitárult az ajtó, a kunyhóba beszaladt a kutya s nyomában a telepőr.

- Mi a baj? Mit lövöldöznek? - Le sem vetkőzött, úgy kérdezte köszönés helyett.

- Elveszett a gyerek - mondta az asszony, miközben a könnyek csak úgy patakzottak szeméből; többet nem is tudott szólni.

- Semmi baj! Azért nem kell mindjárt sírni! - dörmögte az őr. - Mikor veszett el? Régen? Csak most? Kuss, Bátor! - rivallt a kutyára. - No, beszéljen már, feleljen, vagy visszafordulok!

- Körülbelül egy órája tűnt el - felelte az asszony. - Vízért voltunk oda, s mire visszajöttünk, nem volt sehol. Felöltözött, és kiment valamerre.

- No, egy óra alatt nem juthatott messzire, kabátban, csizmában meg nem fog mindjárt megfagyni. Ide hozzám, Bátor! Nesze, szagold!

Ezzel leakasztotta a szögről Gek nyaksálját, cipőjét, és a kutya orra alá tartotta.

Bátor figyelmesen megszagolta a holmit, és értelmes szemével a gazdájára tekintett.

- Utánam! - szólt oda neki az őr, és kinyitotta az ajtót. - Gyere, Bátor, keresd!

A kutya farkát csóválta, és nem mozdult helyéből.

- Előre! - szólt rá szigorúbban az őr. - Keresd, Bátor, keresd!

A kutya nyugtalanul szimatolt maga körül, lábát emelgette, és továbbra sem mozdult helyéből.

- Hát ez micsoda? - Az őr most már komolyan megharagudott Bátorra, és újból az orra alá tartotta Gek holmiját, miközben nyakörvénél fogva ráncigálta magával kifelé.

De Bátor nem volt hajlandó követni gazdáját; lábát megfeszítette, majd megfordult, és a kunyhó legbelső sarkába ment. Ott megállt egy nagy láda előtt, szőrös lábával megkaparta fődelét, és gazdája felé fordulva háromszor hangosan, lustán felugatott.

Az őr ekkor puskáját az elképedt asszony markába nyomta, odament a ládához, és felnyitotta a födelét. A ládában nagy halom puha báránybőrön meg mindenféle holmin, bundácskájával betakarva és sapkájával a feje alatt feküdt Gek, és édesdeden aludt.

Amikor felköltötték és kiráncigálták onnan, álmosan pislogott, és sehogyan sem értette, miért van körülötte akkora lárma és viharos öröm. Édesanyja sírva csókolgatta, Csuk karjánál, lábánál fogva ráncigálta, ugrált és ordítozott örömében:

- Éljen! Éljen! Éljen!

A bozontos kutya, amelyet Csuk pofán csókolt, zavartan forgolódott; nem értett semmit az egész felfordu-

lásból, és csendesen csóválva szürke farkát, vágyakozva sandított az asztalon fekvő kenyérdarabra.

Aztán minden kiderült. Amikor Csuk és édesanyja olyan sokáig voltak oda vízért, Gek elhatározta, hogy megtréfálja őket. Fogta ködmönét, sapkáját, és bemászott a nagy ládába. Úgy gondolta, hogy amikor hazajönnek, és keresni kezdik őt, akkor iszonyú ordítással ugrik majd elő búvóhelyéről. De mivel édesanyja meg Csuk olyan sokáig maradtak oda, elálmosodott, és lassan elaludt.

Az őr most egyszerre fölállt, egy nehéz kulcsot meg egy gyűrött kék borítékot dobott az asztalra.

- Tessék - mondta. - Szerjogin küldi magának a szoba meg az éléskamra kulcsát és ezt a levelet. Négy nap múlva itt lesz a többiekkel együtt, éppen újévre.

Tehát ezért volt oda olyan sokáig ez a barátságtalan, mogorva öregember! Azt mondta, hogy a csapdái után megy ki az erdőre, és sítalpain egészen a távoli Alkaras-szakadékig ment. Az asszony a még felbontatlan levelet az

asztalra dobta, az öreghez lépett, és meghatottan, hálásan veregette meg a vállát.

De az őr nem válaszolt semmit, most is csak morgott: szidta Geket, amiért a ládában kiborította a gyutacsosdobozát; az asszonyt, amiért összetörte a lámpa üvegét. Sokáig, kitartóan dörmögött, de most már senki sem ijedt meg a jószívű vén különctől. Az asszony egész este nem tágított Gektől, időnként megfogta a kezét, mintha attól félne, hogy ismét eltűnik valamerre. Annyira szorgoskodott körülötte, hogy Csuk megsértődött, és

magában már sajnálni kezdte, hogy miért nem bújt ő is a ládába.

Most vidám élet következett. Másnap reggel az őr kinyitotta Szerjogin szobáját, jó melegen befűtött a kályhába, és áthordta minden holmijukat.

Szép nagy, világos szoba volt, csak szörnyen rendetlen és piszkos.

Az asszony azonnal nekiállt takarítani. Egész nap rendezkedett, súrolt, mosott, sikált. Amikor az őr este behozta a tüzelőt, szinte a földbe gyökerezett a lába a küszöbön, annyira elámult a változástól, a hihetetlen tisztaságtól. Megállt, és nem mert a frissen súrolt padlóra lépni.

De Bátor, a kutya - az bejött! Egye-

nesen végigsétált a tiszta padlón, odament Gekhez, és hideg orrával megbökdöste. Mintha azt mondaná: te mafla, megtaláltalak, adhatnál ezért legalább egy jó falatot.

Az asszony elértette, és egy darab kolbászt vetett neki. Az őr megint csak morgott erre, és kijelentette, hogy ha valaki a tajgában kolbásszal eteti a kutyákat, akkor még a szarkák is kinevetik.

Az asszony neki is szelt egy fél szál kolbászt, az öreg megköszönte és kiment, még mindig dörmögve és fejét csóválva ekkora könnyelműség láttán.

Másnap elhatározták, hogy újévre fenyőfát állítanak.

Az ám, de mivel fogják földíszíteni?

Mi mindenből nem lehet karácsonyfadíszt fabrikálni egy kis leleményességgel?

Régi újságokból kivágták a színes képeket. Rongyból, vattából állatkákat, babákat eszkábáltak össze. Édesapjuk fiókjából mind kikotorták a cigarettapapírt, és fehér virágokat készítettek belőle. Még a mogorva telepőr se tudott ellenállni: amikor hozta a fát,

megállt az ajtóban, és sokáig csodálta új meg új ötleteiket. Végül nem bírta ki tovább: ezüstpapírt hozott, amelybe valaha régen tea volt csomagolva, meg egy nagy darab viaszt, amely holmi cipőjavítási mesterkedéséből maradt vissza.

No, az aztán nagyszerű látvány volt! A játékárugyár haladéktalanul átváltozott gyertyaöntő műhellyé. A gyertyácskák bizony ügyefogyott, egyenetlen holmicskák lettek, de éppen olyan fényesen ragyogtak, mint a legdrágábbak, amelyeket boltban vásárol az ember.

Most már csak a fenyőfa volt hátra. Szerjoginné elkérte az őrtől a fejszét, de az öreg még csak válaszra sem méltatta, felkötötte síjét, és elvonult az erdőbe.

Fél óra sem telt belé, már jött is a fával.

Ez aztán igen! Igaz, hogy a díszek nem voltak a legelegánsabbak; igaz, hogy a rongyokból összeeszkábált nyuszik inkább cicához hasonlítottak, és minden babának egyforma arca volt - egyenes orr, kancsal szem igaz,

hogy az ezüstpapírral bevont fenyőtobozok nem csillogtak olyan pompázatosán, mint a boltbeli finom üvegdíszek - ezzel szemben egész Moszkvában nem volt senkinek ilyen karácsonyfája.

Igazi szibériai erdei szépség volt - magas, sűrű, sudár törzsű; sugarasan szerteágazó finom gallyai akár a csillagok.

Négy nap szinte észrevétlenül telt el a nagy munkában. S már beköszöntött december harmincegyediké. Csukot meg Geket már hajnaltól fogva alig lehetett hazahajtani. Hidegtől kékült. orrocskával fagyoskodtak oda-

kinn, úgy lesték, mikor bukkan elő az erdőből édesapjuk a geológiai kirendeltség többi tagjával. A telepőr, aki befűtött a fürdőházba, hiába figyelmeztette őket, hogy kár odakinn rostokolniuk, mert a társaság csak ebédre érkezik haza.

És csakugyan: alighogy asztalhoz ültek, már kopogtatott is az őr az ablakon. Magukra kapkodták kabátjukat, és mind a hárman kisiettek a ház elé.

- Most figyeljetek - mondta az őr -, meglátjátok őket annak a hegynek az oldalában, ott ni, a legmagasabbik csúcstól jobbra, azután megint eltűnnek a tajgában. És attól számítva egy fél óra múlva mindannyian itthon lesznek.

Pontosan így is történt. A hegyszoros mögül először a kutyafogat tűnt fel meg a poggyásszal megrakott szánkók, nyomukban repültek sítalpaikon az emberek. Nevetségesen apróknak tetszettek az óriási hegyhez képest, habár már jól ki lehetett venni fejüket, karjukat, lábukat.

Egy pillanatra feltűntek a kopár lej-

tőn, majd ismét elnyelte őket az erdő, és pontosan egy fél óra múlva kutyaugatás, lárma, kiáltások verték fel a csendet.

Az éhes kutyák, az otthon közeiét szimatolva, villámgyorsan száguldottak elő az erdőből, és nem maradtak el mögöttük az emberek sem: kilenc pár sítalp siklott végig az erdőszélen.

Amikor megpillantották a tornácon az asszonyt meg a két kisfiút, mind a kilencen magasra emelték botjaikat, és hangosan kiáltották: „Hurrá!”

Gek nem bírta tovább. Leugrott a tornácról, és csizmájával a havon át-

bukdácsolva rohant a magas, szakállas ember elé, aki legelöl szaladt, és leghangosabban hurrázott.

A délután tisztálkodással, borotválkozással telt el.

Este meggyújtották a fenyőfa gyertyáit, mindannyian jó hangulatban fogadták az újévet.

Asztalterítés után eloltották a lámpát, és meggyújtották a gyertyácskákat. De mivel Csukon meg Geken kívül mindenki felnőtt volt, nem tudták, hogy mit kell tenniük. Szerencsére az egyik embernek volt harmonikája; elővette, és vidám dalt kezdett játszani rajta. Akkor valamennyien felugráltak helyükről, és táncolni kezdtek; mind nagyon szépen táncoltak, különösen amikor a mamát kérték fel táncra.

A papa nem tudott táncolni. Olyan erős volt, hogy amikor egyszerűen csak járkált a szobában, mindenféle tánc nélkül, akkor is megzördült az edény a szekrényben.

Csukot meg Geket a térdére ültette, és hangosan tapsoltak mind a hárman.

Azután véget ért a tánc, és valamennyien megkérték Geket, hogy éne-

keljen. Gek nem is kérette magát. Tudta, hogy tud énekelni, és büszke is volt erre a tudományára.

A harmonikás rázendített, és Gek énekelt. Hogy milyen dalt énekelt, arra most már nem emlékszem. Csak azt tudom, hogy nagyon szép nóta volt, mert mind, akik hallgatták, elcsöndesedtek; és amikor Gek megmegállt, hogy lélegzetet vegyen, hallatszott a gyertyák sistergése és a szél süvítése a ház körül.

Amikor Gek befejezte a nótát, valamennyien egyszerre beszélni kezdtek, lármáztak, kiabáltak, megfogták Geket, és fel-feldobták a levegőbe. De az anya elvette tőlük a fiát, mert félt, hogy a nagy heveskedésben odaverik a mennyezethez.

- Üljetek le - szólalt most meg órájára pillantva édesapjuk. - Most jön az este legfontosabb része.

Odament a rádióhoz, és bekapcsolta. Mind leültek és elhallgattak. Eleinte csönd volt, azután zaj, lárma, dúdolás hangzott a készülékből. Azután valami kopogott, fütyült, majd messzi-messzi távolból apró és nagy harangok dalla-

mos kongása zendült fel ilyesféleképpen:

Tir-lilli-lilli-bim!
Tir-lilli-lilli-bam!

Csuk és Gek egymásra nézett. Mindjárt kitalálták, hogy ez mi lehet. A Kreml Szpasszkij-tornya aranyozott órájának harangjátéka szólt a távoli Moszkvából, a vörös csillag alól köszöntve az újesztendőt. Hangját meghallották az emberek városban és falun, magas hegyeken és a sztyeppen, a tajgában és a kéklő tengeren.

Meghallotta a páncélvonat halga-

tag parancsnoka is, az, aki rendíthetetlenül áll, és várja Vorosilov parancsát, nem kell-e harcba indulnia az ellenség leverésére.

Valamennyien fölálltak, boldog új évet, sok boldogságot kívántak egymásnak.

Mi a boldogság? - ezt mindegyik a maga módján értette. De abban valamennyien egyetértettek, hogy becsülettel kell élniük, sokat kell dolgozniuk, nagyon kell szeretniük és védelmezniük azt a nagy és boldog országot, amelynek a neve: Szovjetunió.

CSUK ÉS GEK

A két furcsa nevű kisfiú Moszkvában lakik a mamával, apjuk pedig egy sarkvidéki kutatóállomáson dolgozik. Munkája nem engedi, hogy karácsonyra meglátogassa családját - így hát a család kerekedik fel a hosszú és izgalmas utazásra. Csakhogy a két kis gézengúz, a büntetéstől félve, valami fontos dolgot eltitkol, és ebből majdnem nagy baj kerekedik. A bátor mama és a derék erdész bácsi azonban eligazítja a dolgot, és a kalandos, nem mindennapi utazás mégiscsak jó véget ér. A klasszikus szovjet gyermekíró híres elbeszélése a Már tudok olvasni sorozatban, második kiadásban jelenik meg, Zsoldos Vera vidám, színes illusztrációival.

HAT ÉVEN FELÜLIEKNEK

ISBN 963 11 1589 5

MÓRA FERENC IFJÚSÁGI KÖNYVKIADÓ, BUDAPEST

FELELŐS KIADÓ: SZILVÁSY GYÖRGY IGAZGATÓ

SZEDTE A NYOMDAIPARI FÉNYSZEDŐ ÜZEM

KÉSZÜLT A ZRÍNYI NYOMDÁBAN, ROTÁCIÓS OFSZETELJÁRÁSSAL (78.1521/1)

BUDAPEST, 1979

FELELŐS VEZETŐ: BOLGÁR IMRE VEZÉRIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ: SIMONITS MÁRIA. MŰSZAKI VEZETŐ: GONDA PÁL

KÉPSZERKESZTŐ: MOLDOVAZSUZSA. MŰSZAKI SZERKESZTŐ: LÁSZLÓ ÁGNES

30000 PÉLDÁNY, TERJEDELEM: 6 (A/5) ÍV, IF 3415

9,- Ft